

Seat No. : _____

DE-110
December-2013
M.A. (Sem.-III)
505-EA : Sanskrit
(पुराणम्)
(विष्णुपुराणम्)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (अ) नीयेना श्लोकोभांथी गमे ते भेनो विवरण साथे अनुवाद करो : 10
- (1) कल्पान् कल्पविभागांश्च चातुर्युगविकल्पितान् । कल्पान्तस्य स्वरूपं च युगधर्माश्च कृत्स्नशः ॥ 1.1.8
- (2) जम्बूप्लक्षाह्वयौ द्वीपौ शाल्मलश्चापरो द्विज । कुशः क्रौञ्चस्तथा शाकः पुष्करश्चैव सप्तमः ॥ 2.2.5
- (3) यावत्सूर्य उदेत्यस्तं यावच्च प्रतितिष्ठति । सर्वं तद्यौवनाश्वस्य मान्धातुः क्षेत्रमुच्यते ॥ 4.2.65
- (4) यथा समस्तभूतेषु नभोऽग्निः पृथिवी जलम् । वायुश्चात्मा तथैवासौ व्याप्य सर्वमवस्थितः ॥ 5.13.62
- (ब) नीयेना श्लोकांशोभांथी गमे ते अेकने संदर्भ साथे सभजवो : 4
- (1) निदाघोऽप्युपदेशेन तेनाद्वैतपरोऽभवत् ॥ 2.16.19
- (2) सहैव तेन गरेणातितेजस्वी बालको जज्ञे ॥ 4.3.35
- (3) गर्गो मतिमतां श्रेष्ठो नाम कुर्वन् महामतिः ॥ 5.6.9
2. (अ) नीयेना पैकी गमे ते अेक उपर विष्णुपुराणानुसार विगते नोंध लभो : 10
- (1) जडभरतनुं यरित.
- (2) प्रडूलाढनुं आप्यान.
- (ब) टूकनोंध लभो : (गमे ते अेक) 4
- (1) पृथुना जन्मनी कथा.
- (2) ययातिनो उपदेश
3. (अ) विष्णुपुराण मुजब नीयेनाभांथी गमे ते अेक लीलानुं वर्णन करी ते पाछण रडेलुं तत्त्व सभजवो : 10
- (1) गोवर्धनधारण लीला
- (2) रासकीडा
- (3) पूतनावध प्रसंग
- (ब) नीयेनाभांथी गमे ते अेक उपर परियात्मक नोंध लभो : 4
- (1) शकटनुं प्रतीक
- (2) कुवलयापीड
- (3) प्रलंभासुर

4. (અ) વિષ્ણુપુરાણમાં વર્ણિત રાસલીલાની તુલના શ્રીમદ્ભાગવતપુરાણમાં વર્ણિત રાસલીલા સાથે કરો. 10

અથવા

વિષ્ણુપુરાણ અને ભાગવતમાં વર્ણિત કૃષ્ણની અસુરોદ્ધારની કથાઓનો ફરક મુદાસર રીતે આલેખો.

- (બ) નીચેનામાંથી ગમે તે એક ઉપર ટૂંકનોંધ લખો : 4
- (1) વેદ અને વિષ્ણુપુરાણના ઈન્દ્ર
(2) વિષ્ણુ અને ભાગવતનાં ઋતુવર્ણનો

5. નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો : (ગમે તે સાત) 14

- (1) દુર્વાસાના શાપને કારણે કોનો પરાજય થયો હતો ?
(2) વિષ્ણુપુરાણનું આન્તરિક વિભાજન કયા નામથી છે ?
(3) વિષ્ણુપુરાણના મતે ભારતવર્ષના કેટલા ભાગ છે ?
(4) પ્રહ્લાદને મારવા માટે સર્વ પ્રથમ શેનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો ?
(5) ઋભુ કોના પુત્ર હતા ?
(6) રાજા પુરંજયનું બીજું નામ શું છે ?
(7) યમલાર્જુન કોણ છે ?
(8) યમુના નદીનું બીજું નામ શું છે ?
(9) તાલવનમાં કયો અસુર રહેતો હતો ?
(10) વિષ્ણુપુરાણને વૈષ્ણવપુરાણ માનવું જોઈએ કે નહીં ?

Seat No. : _____

DE-110

December-2013

M.A. (Sem.-III)

505 – EB : Sanskrit

(વ્યાકરણમ્)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (અ) નીચેના સૂત્રોને સમજાવો : (ગમે તે બે) 10
- (1) લઃ કર્મણિ ચ ભાવે ચાકર્મકેભ્યઃ ।
- (2) આર્ધઘાતુકં શેષઃ ।
- (3) સ્યતાસી લૃલુટોઃ ।
- (4) પરોક્ષે લિટ્ ।
- (બ) નીચેના પ્રશ્નોમાંથી ગમે તે એકનો ઉત્તર આપો : 4
- (1) લઃ પરસ્મૈપદમ્ । સૂત્ર દ્વારા કરવામાં આવતી સંજ્ઞાનો પરિચય કરાવો.
- (2) કર્તરિ શપ્ । સૂત્ર દ્વારા જે વિધિ કહેવામાં આવ્યો છે, તે સોદાહરણ સમજાવો.
2. (અ) નીચેનામાંથી ગમે તે બેની રૂપસિદ્ધિ પ્રક્રિયા સમજાવો : 10
- (1) ભવિષ્યતિ ।
- (2) ભવન્તિ ।
- (3) એધિષીષ્ટ ।
- (4) એધિતા ।
- (બ) નીચેના પ્રશ્નોના સંક્ષેપમાં ઉત્તર આપો : (ગમે તે બે) 4
- (1) મૂ + તિપ્ આ સ્થિતિમાં તિપ્ ની કઈ સંજ્ઞા કરવાની રહે છે ?
- (2) મૂ + લોટ્ > લ્ > તિ અહીં તિ ના ઈકારના સ્થાનમાં ઉકાર કયા સૂત્રથી થાય છે ?
- (3) એધ્ + સ્ય + તિ આ સ્થિતિમાં કયો આગમ કરવાનો રહે છે ?
- (4) એધ્ + અ + લઙ્ > લ્ > ત અહીં આહજાદીનામ્ । સૂત્રથી કયો આગમ થાય છે અને તે ક્યાં મૂકાય છે ?
3. (અ) લટ્લકારના વિવિધ અર્થોની સમજ આપો અને તે અર્થમાં વપરાયેલાં એક એક વાક્યો ઉદાહરણો તરીકે લખો. 10

અથવા

લોટ્લકારના વિવિધ અર્થોને બતાવી તે અર્થમાં વપરાયેલાં ક્રિયાપદવાળાં એક-એક વાક્યને સાનુવાદ લખો.

- (બ) નીચેના પ્રશ્નોમાંથી ગમે તે એકનો ઉત્તર આપો : 4
- (1) ભૂતકાળને કહેવા માટે કયા કયા લકારો વપરાય છે ?
 - (2) સામાન્ય ભવિષ્યકાળને કહેવા માટે કયો લકાર વપરાય છે ?
 - (3) પરોક્ષના સંભવિત અર્થોમાંથી ગમે તે એક અર્થ જણાવો.
 - (4) આશીર્વાદ અર્થ કહેવા માટે કયા કયા લકારો વપરાય છે ?
4. (અ) નીચેની પંક્તિઓને વિગતે સમજાવો : (ગમે તે એક) 10
- (1) લોપાગમવર્ણવિકારજ્ઞો હિ સમ્યક્ વેદાન્ પરિપાલયિષતીતિ ।
 - (2) અસન્દેહાર્થમ્ ચાધ્યેયમ્ વ્યાકરણમ્ ।
- (બ) નીચેના પ્રશ્નોના સંક્ષેપમાં ઉત્તર આપો : 4
- (1) કોની રક્ષા માટે વ્યાકરણનું અધ્યયન કરવાનું ભાષ્યકાર કહે છે ?
 - (2) પાણિનીય વ્યાકરણના અધ્યયનથી કઈ કઈ ભાષાનું જ્ઞાન થાય છે ?
 - (3) વ્યાકરણાધ્યયનનું તમને માન્ય એવું પ્રયોજન શું છે ?
 - (4) બહુવ્રીહિ સમાસમાં સ્વર વ્યવસ્થા કેવી હોય છે ?
5. નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : (ગમે તે સાત) 14
- (1) સાર્વધાતુક સંજ્ઞાનું કોઈ એક ફળ દર્શાવો.
 - (2) ધાતુસંજ્ઞા કરનારું સૂત્ર કયું છે અને તે કોની ધાતુસંજ્ઞા કરે છે ?
 - (3) ગઈ કાલે થઈ ચૂકેલી ઘટનાને કહેવા માટે કયો લકાર વપરાય છે ?
 - (4) भू + लुट् > ल् > डा એ સ્થિતિમાં શપ્ નો બાધ કરીને તાસ્ પ્રત્યય કયા સૂત્રથી થાય છે ?
 - (5) सर्वे भवन्तु सुखिनः । – આ વાક્યનો અર્થ શો છે ?
 - (6) अभवत् । मां ति ना इ नो લોપ કયા સૂત્રથી થાય છે ?
 - (7) लिङ् मां ङ् नी ઈતિસંજ્ઞા કયાં સૂત્રથી થાય છે ?
 - (8) भविता क्रियापद वापरीने કોઈ એક વાક્ય બનાવો.
 - (9) लोट्लकारનો અર્થ કહેવા માટે જે વિધિ શબ્દનો પ્રયોગ થયો છે, તેનો અર્થ શો છે ?
 - (10) भवेत् । – આ રૂપના લકાર, પુરુષ અને વચનની ઓળખ આપો.